
DEN GODA EKUMENIKEN

INLEDNING

Hur ska man förhålla sig till andra kristna och till andra kristna organisationer? Som Jesu lärjungar är vi kallade till frid och enhet, och samtidigt till att bevara och försvara läran. Särskilt i vår tid, när klassisk kristen tro är så tillbakaträngd, kan det vara svårt att veta hur man ska göra avgränsningarna.

Detta dokument har till syfte att ge vägledning i frågor som rör ekumenik mellan föreningar, församlingar och kristna organisationer. Målgruppen för dokumentet är huvudsakligen föreningar och församlingar anslutna till ELM, samt ELM som riksorganisation, men diskussionen i dokumentet kan vara till hjälp också för andra.

En längre vägledning i ärendet finns tillgänglig på www.elmbv.se/laroradet. I det dokumentet diskuteras ekumenik i ELMs historia, ELMs stadgar samt ekumenikens historia i stort.

EKUMENIK OCH BIBELTROHET

Bibelsynen var grundläggande när ELM bildades 1909-1911, vilket blir tydligt i stadgarnas första paragraf:

Detta missionssällskap, som betraktar den 11 juni 1909 som sin grundläggningsdag, vill, förblivande vid den av Kristi kyrka tiderna igenom orubbligt fasthållna sanningen, att hela Bibeln är alltigenom Guds ofelbara ord med oinskränkt auktoritet, och under full anslutning till den evangelisk-lutherska bekännelsen, verka för Kristi rikes tillväxt och bekämpande av allt slags otro och förnekelse.

Paragrafen förklarar att ELM vill två saker: arbeta för att Kristi rike ska växa samt kämpa mot ”allt slags otro och förnekelse”. Syftet skulle alltså kunna sammanfattas i mission och apologetik, och dessa verksamheter ska bedrivas i full tilltro till Bibelns tillförlitlighet och auktoritet, och i enlighet med den evangelisk-lutherska bekännelsen. Det var viktigt för grundarna att specificera tilltron till Bibelns sanning och auktoritet för att markera mot liberalteologin. Likaså var det viktigt att framhålla den lutherska identiteten, inte minst eftersom man så nära identifierade sig med den grupp inom EFS som förde arvet från Rosenius vidare och denne var känd som en av 1800-talets främsta svenska lutheraner.

Till årsmötet 1949 gjordes ett principuttalande som sammanfattade skälen till varför BV hade bildats och vilka principer som man menade behövde föras vidare till kommande generationer. De principer man angav som normerande var:

1. Hela Bibeln är alltigenom Guds ofelbara ord med oinskränkt auktoritet,
2. Sällskapet vill utan prutmän hålla fast vid, hävda och förkunna den evangelisk-lutherska läran,
3. Bibeltrogna vänner är ett missionssällskap och intet kyrkosamfund.¹

Dessutom anförde man en fjärde princip som dock inte var fullt lika tvingande:

¹ *Principuttalande 1978*, Missionssällskapet Bibeltrogna Vänners styrelse, Princip 1-3 formuleras på s. 5-9.

4. ”Hittills har det också för sällskapet varit en normerande princip, att *beträffande verksamhetsformer fortsätta i fädernas spår.*”²

I dokumentet förklarade man att man är läromässigt bunden av Skriften och den evangelisk-lutherska bekännelsen, och att det är dessa båda som utgör ramarna för lärofriheten. Dessa principer, och särskilt den första om bibelsynen, har fått konsekvensen att ELM genom 1900-talet har varit restriktiv i ekumeniska sammanhang.

Idag, sjuttio år senare, ser det religiösa landskapet i Sverige ganska annorlunda ut. Om man för ett antal decennier sedan kunde dra relativt skarpa linjer mellan samfundet vad gällde t.ex. bibeltrohet, måste dagens gränser snarare dras inom samfundet. Det innebär att vi kan känna större andlig gemenskap med en enskild frälsningssoldat eller baptist än med en enskild lutheran när det kommer till frågor om Bibels auktoritet, Jesus som Frälsare, mission eller behovet av omvändelse. Detta gör inte samfundsgränserna obetydliga, men pekar på att vi behöver möta varandra med ett öppet sinne. Sverige är i stort behov av tydliga röster som försvarar Bibelns auktoritet och som med skärpa och kärlek bedriver apologetik. Samtidigt är kristna i allmänhet, och bibeltrogna i synnerhet, i sådan minoritet i Sverige att vi inte har råd med onödig splittring och interna stridigheter.

Idag används begreppet ”ekumenik” i kristen kontext – främst inom protestantismen – för att beskriva hur kyrkor, samfund och hela kyrkofamiljer arbetar för att närma sig varandra. Detta närmande kan se ut på olika sätt och röra sig om allt från respektfulla samtal mellan samfundsledare, till att bilda samfundsöverskridande församlingar eller att, som i fallet med Baptistsamfundet, Missionsförbundet och Metodistkyrkan, helt enkelt slå ihop befintliga samfund till ett större. När Jesus höll sitt avskedstal och bad för sina lärjungar den sista kvällen i livet (Joh. 13-17) lyfte han fram enheten och den inre kärleken som eftersträvansvärd: ”Jag ber att de alla ska vara ett, och att de ska vara i oss liksom du, Far, är i mig och jag i dig. Då ska världen tro att du har sänt mig.” (Joh. 17:21.) Jesu bön avslöjar därför hur viktig enheten var för honom.

Aposteln Paulus utvecklar tanken om enhet i sina brev och använder sig bland annat av den i antiken välkända bilden av människokroppen för att illustrera samhörigheten: på samma sätt som kroppen utgör en enhet trots att den består av många delar, så utgör också kyrkan en enda enhet trots att den är spridd över tid och rum. (Rom. 12 och 1 Kor. 12.) Bilden av kroppen gör det tydligt att en kroppsdel inte väljer sin enhet med kroppen utan måste vara förbunden med kroppen om den inte ska dö. Därför tydliggör liknelsen mellan kroppen och kyrkan hur enskilda samfund, församlingar och kristna inte kan hävda exklusivitet och att man står fri från övriga kristenheten, utan hur man hör samman i en redan befintlig enhet vare sig man vill det eller inte. Denna ofrihet att välja sin tillhörighet till den kristna kyrkan är viktig eftersom ofriheten belyser det som är själva huvudpoängen: kyrkan skapar inte enheten – den ges som en gåva av Gud.

Det är alltså nödvändigt för Kristi kropp ”att bevara Andens enhet genom fridens band” (Ef. 4) också idag. Trots alla olikheter förenas Kristi kyrka i Sverige i den gemensamma bekännelsen till Jesus som Guds Son, vår Herre. Samtidigt är vi kallade att växa i sanning och insikt. Strävan efter sanning bör få konsekvenser för hur vi förhåller oss till kristna som inte delar våra övertygelser. Vi har all anledning att vara vaksamma på hur vi själva, kristenheten och den sekulära kulturen behandlar Bibeln och den kristna läran, och vi bör vara

² *Principuttalande 1978*, s. 9-10 (kurs. i original).

beredda att ta strid för Guds Ord. Så har kristna ledare i alla tider gjort, det är en bärande motivation i den moderna apologetiska rörelsen, och det var även den springande punkten när vår egen organisation bildades för mer än 100 år sedan.

Men på samma gång som vi söker och försvarar sanningen måste vi låta det märkas att vi är syndare, med ofullkomliga intellekt och begreppsförmågor. Ingen enskild av oss kommer fullkomligt att förstå Guds storhet och undren i Guds lag – inte ens våra största teologiska hjältar – vilket bör göra oss ödmjuka i mötet med kristna av andra traditioner och med andra uppfattningar. Vi har därför skäl att närma oss den teologiska debatten med sanning och ödmjukhet.

DEFINIERA KÄRNAN

ELMs föreningar och församlingar, med dess medlemmar, befinner sig mitt i världen. Vi är dessutom i en kulturell och religiös minoritetsposition vilket gör det ofrånkomligt att våra övertygelser prövas. Det är helt i sin ordning. Det finns ingen anledning att aktivt söka upp sådant som underminerar den kristna tron men man bör inte heller avskärma sig helt från den sekulära kulturen. Dels ger det sekteristiska drag, dels blir det svårare för oss att nå fram till våra sekulära medmänniskor om vi inte känner till deras referensvärld. Och framför allt: det var inte så Jesus gjorde. Han rörde sig mitt bland folket och samtalade med sina motståndare, tog del av deras frågor och mötte dem med klarhet och skärpa.

Det första ELMs föreningar och församlingar bör göra när det gäller ekumeniska överväganden är att definiera kärnan i sin tro och bekännelse, för att sedan arbeta sig utåt och definiera vad som är nästa lager efter kärnan, vad som är det andra lagret, o.s.v. Ju längre från kärnan man kommer, desto större frihet kan det finnas i ekumeniska initiativ.

Att ”definiera” kärnan betyder inte att ”hitta på den”, utan att sätta på pränt vad som redan är givet. Det är lämpligt att styrelsen eller ett andligt ledarskap gör arbetet men det handlar inte om att komma på något nytt. När vi ska definiera kärnan bör vi inte göra det på egen hand, utan se oss som en del i den större kristna kyrkan. Det är därför angeläget att gå till Svenska kyrkans bekännelseskriterier för att få hjälp med definitionen. Där finns de tre trosbekännelserna som den yttersta ramen för kristen tro: den apostoliska, nicenska och athanasianska trosbekännelsen. Dessa tre bekännelser hjälper oss att definiera vad som är kristen tro och vad som inte är det. Den som kan ställa sig bakom trosbekännelserna i ordagrann form är en kristen även om våra skillnader i övrigt kan vara långtgående. Den som inte kan ställa sig bakom formuleringarna i ordagrann form är inte kristen även om likheterna i övrigt skulle vara långtgående.³

Givetvis finns det utrymme på det personliga planet att tvivla och söka svar på de grundläggande frågorna utan att den för skull förkastas ur Guds familj. Man bör alltså inte använda trosbekännelsen som ett lackmustest på enskilda individer. Som kristen gemenskap eller samfund är däremot saken annorlunda. Gemenskapen är större än de enskilda delarna och därför kan man också ställa mycket högre krav på tydlighet och fasthet än på en enskild.

³ I det längre dokumentet, på sidan 12-13, finns exempel på ett antal övertygelser i den kristna tron som är särskilt viktiga när det kommer till att definiera kärnan. [Klicka på länken](#) för att komma till dokumentet.

Historien lär oss emellertid att trosbekännelserna inte räcker för att nå konsensus i lärofrågor. De teologiska skillnaderna är stora mellan kristna kyrkofamiljer som bekänner samma tro, och därför behöver vi mer finmaskiga nät för att definiera kärnan. Här kommer de *lutherska* bekännelseskrifterna in. Av särskild vikt är Luthers båda katekeser, och man kommer långt med den lilla. Där får man t.ex. hjälp att definiera Jesu gudomlighet, hans fullständiga seger över Satan, synden och döden, samt hur tron är en gåva från Gud som skapas av den helige Ande genom evangelium. Dessa delar är viktiga markörer för den specifikt lutherska bekännelsen. Därutöver har den Augsburgska bekännelsen kommit att bli det främsta lärodokumentet för den lutherska kyrkan.

Definiera kärnverksamheten

När man har definierat kärnan i tron är det till hjälp att också definiera vad som är kärnverksamheten. Ju närmare kärnverksamheten man kommer desto viktigare är det att det råder samstämmighet i teologin mellan de inblandade parterna.

Kärnverksamheten är gudstjänsten om man är en gudstjänstfirande gemenskap som träffas regelbundet, eller ”mötet” om man har andra typer av regelbundna gudstjänstliknande samlingar. Detta gäller de allra flesta ELM-föreningar och -församlingar. Denna samling är det starkaste uttrycket för gemenskapens tro och bekännelse, samt den aktivitet som samlar flest människor. Syftet med gudstjänsten är inte i första hand evangelisation utan att Gud får bygga upp gemenskapen och att gemenskapen får tillbe Gud. Därför är det extra viktigt att alla som på något sätt undervisar i gudstjänsten delar de grundläggande övertygelserna. Det gäller först och främst prästen/predikanten och i fallande grad övriga medverkande beroende på vilken uppgift de har. Således är det t.ex. viktigare att den som har huvudansvaret för musiken eller söndagsskolan stämmer in i de grundläggande satserna, än att teknikern och fikaansvarig gör det.

PRAKTISK VÄGLEDNING TILL GOD EKUMENIK

När man har gjort definitionerna är det enklare att göra de fortsatta avgränsningarna. I luthersk tradition har undervisningen intagit en central position. I romersk-katolsk och högkyrklig tradition är mässan det centrala tillsammans med prästämbetet. De olika traditionerna gör att olika aspekter av gudstjänsten får olika tyngd. Men som (lågkyrkliga) lutheraner står undervisningen, och främst predikan, ut som särskilt viktig i ELM. Därför bör föreningar och församlingar vara noga med vilka man ger i uppdrag att undervisa. Störst krav ska man alltså ställa på predikanten i huvudgudstjänsten, och beroende på ämne och sammanhang kan man sedan lätta på kraven. Så kan t.ex. en pingstvän vara väl lämpad att undervisa om den dubbla utgången eller en katolik om naturrätten eller en baptist om apologetik, men man bör vara försiktig med att upplåta söndagens predikstol till syskon av annan trosfamilj.

Men det räcker inte bara med att definiera kärnfrågor och kärnverksamhet. Viss hänsyn måste också tas till den kulturella särarten. ELM är en lågkyrklig rörelse som kommer ur den pietistiska och herrnhutiska väckelsen. Det betyder t.ex. att lekmän och lekmanpredikanter är centrala i vår verksamhet, att fokus i gudstjänsten är på förkunnelsen, och att undervisningen i hög grad riktar sig till individens gudsförhållande o.s.v. Dessa särdrag är inte lika viktiga som trossatserna men det kan uppstå samarbetsproblem om en lågkyrklig gemenskap ska ordna gudstjänst tillsammans med en högkyrklig präst utan att ha pratat igenom saken i förväg även om man är överens i den grundläggande dogmatiken.

När föreningar/församlingar ska bjuda in talare som inte hör till ELM bör man alltså tänka igenom några saker först:

- Varför bjuder vi in just den här personen? Vad har denne som vi inte kan få inom ELM?
- Var finns potentiella teologiska och kulturella skiljelinjer?
- Vad är det för typ av verksamhet vi bjuder in till och vad är syftet?
- Finns det risk för att talaren lär ut sådant som vår gemenskap inte håller för en grundläggande trossats?

När det gäller undervisningen bör man alltså vara klok och varsam, och ställa högre krav på samsyn ju närmare kärnverksamheten man kommer.

När det gäller sådant som barn- och ungdomsverksamhet kan man vara tvungen att göra praktiska avvägningar, särskilt om man bor i mindre samhällen där det inte finns utrymme för så många olika ungdomsgrupper. Kanske är det bästa i ett sådant läge att skapa ett ekumeniskt samarbete med den/de gemenskap(er) som står en närmast. Det kan medföra att man måste gå med på vissa kompromisser, men ett sådant samarbete kan vara möjligt om det finns ett gott förtroende mellan parterna. Det är värt att från början ta upp potentiella konfliktytor och samtala om hur man ska lösa sådant. Ska man samarbeta med en gemenskap som inte döper barn är det klokt att inte ta upp just den frågan i barn-/ungdomsgruppen, alternativt låta båda rösterna höras samtidigt. Det viktigaste här är att ha en öppen och ärlig dialog, komma överens om vad som är syftet med samarbetet och sedan överlåta åt respektive gemenskap att i andra samlingar undervisa i de ämnen där man skiljer sig åt.

Ju längre ifrån kärnverksamheten man kommer desto friare kan man vara i förhållande till trons centrum. Det kan t.ex. handla om driva (lokal)politiska frågor som rör religionsfrihet etc., manifestationer av olika slag, second hand-verksamhet, diakonal verksamhet m.m. Frågor som dessa kan man gärna driva tillsammans med andra kristna och i vissa fall kan man även göra gemensam sak med människor av annan trostillhörighet.

AVSLUTNING

Ekumenik är inte enkelt. Som Jesu lärjungar är vi både kallade att bevara och försvara sanningen, och att samtidigt bevara kyrkans enhet. Eftersom olika kristna traditioner ger olika svar i viktiga dogmatiska frågor hamnar de både uppgifterna lätt i konflikt med varandra. Och ändå får vi inte åsidosätta någon av dem.

Bibeln är grundläggande i det kristna lärjungaskapet och bibeltroheten har varit central för ELM från allra första början. Bara Herrens ord kan frälsa, helga och leda oss genom livet. Därför behöver vi i allt vårt arbete först av allt söka Guds ledning och låta hans Ord vara vårt ljus.

ELMs föreningar och församlingar ska sträva efter att bevara sin tro och bekännelse vilket innebär att man måste göra avgränsningar när det kommer till hur långt man kan gå i samarbeten med andra kristna. Och samtidigt är det vår kallelse att lyda vad Jesus ber om: ”Att de alla ska vara ett ... Då ska världen tro att du har sänt mig.” (Joh. 17:21.)

Antagen vid Lärorådets sammanträde 2020-08-17

Daniel Ringdahl, ordf.

Peter Henrysson

Henrik Nilsson

Lars-Åke Nilsson

Jan-Ulrik Smetana